

МІСЬКЕ БУДІВНИЦТВО ТА АРХІТЕКТУРА

УДК 711.4

ПРОБЛЕМИ ВДОСКОНАЛЕННЯ РОЗВИТКУ МІСТА ВІННИЦІ

І. Н. Дудар, О. М. Савчук, О. Г. Веремій

У статті проаналізовані основні проблеми функціонування та розвитку міста Вінниці, виконано їх класифікацію за головними характеристиками. Визначені основні напрямки розвитку міста в майбутньому. Дана оцінка ролі проекту Закону України «Про регулювання містобудівної діяльності» для м. Вінниці.

В статье проанализированы основные проблемы функционирования и развития города Винницы, выполнена их классификация по основным признакам. Определены основные направления развития города в будущем. Дана оценка роли проекта Закона Украины «О регулировании градостроительной деятельности» для г. Винницы.

In the articles analysed basic problems of functioning and development of city of Vinnytsya, their classification is executed on main descriptions. Basic directions of development of city are certain in the future. The evaluation of the role of the Law of Ukraine "On regulation of city planning for Vinnitsa.

Вступ

Проблеми в місті загострила фінансово-економічна криза в державі і світі. Кризова ситуація ускладнює можливості вирішення назрілих питань та використання ефективних напрямів розвитку міста [1-3].

Необхідно розкрити проблеми функціонування і розвитку міста Вінниці, які видаються найактуальнішими та намітити підходи до їх вирішення.

Місто має, звичайно, свої специфічні проблеми, обумовлені розміром та структурою економіки, рівнем свого економічного розвитку, розташуванням, історією, якістю людського потенціалу, його активністю, демографічною структурою тощо. Проте більшість проблем міста були викликані неефективними соціально-економічними трансформаціями в державі останніх десятиліть. Місто Вінниця за багатьма характеристиками залишається специфічним і суттєво відрізняється проблемами від міст, наприклад, західноєвропейських. Однак у підходах до їх розв'язання та визначення напрямів розвитку можливе використання досвіду міст Європи.

Після 1990 року місто розвивається під впливом чинників політичних, економічних і адміністративних реформ свого устрою.

Мета публікації – розкриття проблем життєдіяльності і розвитку міста Вінниці та розробка підходів до їх вирішення.

Основна частина

Складний період трансформації, який продовжується до сьогодні, породив нові і не вирішив старих проблем функціонування і розвитку міста.

За успіх трансформацій можна вважати: спробу застосувати самоврядування, підвищення громадської активності, можливість людей переміщуватися по світу; у екологічній сфері - застосування нових технологій, менш шкідливих для середовища; в економічній сфері - розвиток приватної ініціативи та більш широкі можливості залучення іноземних інвестицій.

Але вказані зміни не надали значного позитивного впливу на місто, можна визнати лише покращення естетики окремих ділянок міської території, формування нових центрів послуг і торгівлі. Водночас посилилися «хаотизації» простору, деградація окремих територій, поляризація суспільства, наркоманія, депресія тощо.

Аналіз проблем міста доцільно здійснювати, згрупувавши їх в напрямку екологічної, соціальної, економічної та територіально-містобудівної сфери [3]. Екологічна сфера: складування та використання відходів; ускладнення дорожнього руху; забруднення повітря транспортом і підприємствами, забруднення річки та ґрунтів стоками; деградація та забруднення зелених територій; велика енергоємність в комунальному господарстві та виробництві тощо.

Соціальна сфера: старіння населення; ріст безробіття; поляризація суспільства за доходами; збільшення захворюваності та погіршення здоров'я; мала суспільна активність мешканців; надмірна політизація життя; мала гнучкість робочої сили; ріст організованої злочинності, корупція тощо.

Економічна сфера: недостатній міський бюджет; застаріла структура міської економіки та мала динаміка її розвитку; недостатнє залучення інвестицій; зростання коштів на утримання міста; деградація житлової забудови і значної частини матеріальних активів; деіндустріалізація; низький рівень інноваційності й конкурентоспроможності економіки; брак приготовлених ділянок під нові інвестиції; проблеми міжнародної інтеграції тощо.

Територіально-містобудівна сфера: недосконалість комунікацій; транспортні проблеми; зношеність технічної інфраструктури; нераціональне господарювання територіями міста, їх деградація.

Всі проблеми життя міста між собою взаємопов'язані. Наприклад, використання «чистіших» джерел енергії покращує якість повітря, але його «загряняє» динамічний ріст рівня автомобілізації. В місті є проблеми із забезпеченням частини мешканців якісною водою та каналізаційними мережами.

Важливою проблемою, зокрема й економічного характеру, є складування і переробка відходів.

Серед суспільних проблем на перше місце виходять демографічні, зокрема, старіння мешканців, що викликає зростання потреб на медицину та послаблення потенціалу розвитку міста, також існує проблема поляризації суспільства і розширення зон «бідності».

Негативний вплив на функціонування міста здійснює політизація громадського життя, коли інтереси окремих політичних груп ставляться вище суспільних [3].

Основною економічною проблемою міста можна назвати слабкість бюджету. Високі витрати на утримання застарілої інфраструктури, які зростають у зв'язку з розбудовою міста. Обтяжливою для міста є деградація і зношеність забудови (особливо в історичній його частині). Іншою важливою проблемою є деяка хаотичність забудови та неефективне використання території міста.

Важливою проблемою є неефективність комунікацій, загострення транспортних проблем, особливо в центрі міста.

Аналізуючи перспективи майбутнього міста в існуючих умовах можна стверджувати, що вони будуть найкращі коли місто зможе витримати конкуренцію і виграти її. Вважається, що конкурентним буде місто, яке спроможне використати свої переваги при застосуванні власних і пошуку зовнішніх ресурсів розвитку і досягти високого рівня соціально-економічного розвитку.

Головним чинником розвитку є потенціал, який виражається в грошовому еквіваленті. Відповідно, капітал створює можливості використання внутрішніх та зовнішніх складових потенціалу розвитку.

Це універсальне джерело розв'язування проблем. Особливим потенціалом є людський (суспільний), географічне розташування, рівень економічного розвитку, історичний тощо.

Наприклад, брак ресурсів у бюджеті міста робить неможливим повну модернізацію технічної інфраструктури – важливий чинник розвитку.

Міська економіка має недостатній рівень інноваційності і конкурентності, низькі темпи технологічного переоснащення. Місто приваблює інвесторів тоді, коли будуть пропонуватися підготовлені ділянки для господарювання, що потребує значних фінансових ресурсів.

Розвиток міста буде залежати від уміння пов'язувати міжнародну співпрацю та включення в процес економічної інтеграції.

Розвитку міста не сприяє «тіньова економіка», яка хоч і створює місця праці, але не вносить вкладу до міського бюджету. Така форма протиправної діяльності є вигідною для двох сторін – власника і працюючого, оскільки обидва не платять податки.

Подальше старіння населення є істотним гальмом у розвитку міста, хоч воно впливає на зниження рівня безробіття.

Нездорове суспільство є малоініціативне, хворі є додатковим тягарем для родини і міського бюджету.

Негативний вплив на розвиток міста здійснюють збільшені профілі підготовки фахівців у навчальних закладах, що не враховує реальних потреб міста в спеціалістах. Навчання часто

здійснюється на комерційних засадах, керуючись принципом «модних» напрямків, що приводить до незбалансованості ринків праці, росту безробіття серед молоді. Така проблема є актуальною, оскільки людина (трудові ресурси) вважається найважливішим чинником розвитку в економіці, яка базується на знаннях.

Розвитку будівельного виробництва як в місті, так і в державі заважають багато законів, указів та постанов, що регулюють його діяльність. Щоб вдосконалити роботу в будівництві необхідно всі ці закони систематизувати та спростити. Для цього ще два роки тому у профільному комітеті Верховної ради розпочали роботу над містобудівним кодексом (МБК), який до цього часу ще не «пройшов» друге читання. Зараз уряд розблокував роботу над цим документом і вже є перші результати. Так, процедуру погоджень з 1,5 року скорочено до двох місяців. Для порятунку будівельної галузі, Кабінетом Міністрів вибрано кілька напрямків: по-перше – дерегуляція; по-друге – програма доступного житла, яка ввійшла в Національну програму Президента; по-третє – нові технології, що дозволять знизити собівартість 1м² житла.

З метою дерегуляції сфери будівництва Держбудом підготовлено проект Закону України «Про регулювання містобудівної діяльності». Буде створено «єдине вікно» на базі Мінрегіонбуду, яке дозволяє сконцентрувати отримання дозвільних документів на будівництво в одному місці. Час погоджень зменшено до 60 днів замість 416, із 93 кроків інвестора по ходу дозвільних процедур залишиться 23. Зафіксоване десятикратне зменшення кількості ліцензій на різні види будівельних робіт.

У законі чітко визначено отримання дозволів на будівництво об'єктів 1-3 категорій. Посилено відповідальність будівельників і проєктантів за об'єкти 4-5 категорій (мости, тунелі, об'єкти, де будуть перебувати понад 1000 осіб, і атомні станції).

Урегульоване питання приведення у відповідність до реалій ДБН і будівельних нормативів. Визначено єдині параметри видачі технічних умов на будівництво, передачу вже готових об'єктів на баланс підприємств. Тобто, зроблено дуже багато для спрощення дозвільних процедур і наведення порядку в будівництві.

Спрощення процедур на будівництво буде заощаджувати гроші і час, прискорить підготовку майданчиків під будівництво. Сьогодні вона триває роками, це зменшить витрати будівельників і житло повинно стати дешевшим, оскільки мова йде про ліквідацію корупційної складової.

Закон розбиває будівництво на чіткі етапи. Наприклад, планувальний етап. Тут береться за основу генплан. Впроваджується зонінг. Причому генплани, які уже є в містах, не відкидаються, а враховуються, доопрацьовуються щоб стати містобудівною основою.

На етапі проєктування інвестор не зобов'язаний чекати проєкту від держави, а зможе вкласти свої гроші і зробити сам свої проєкти. В законі хоча виключається етап одержання дозволів, але право містобудівної інспекції перевіряти дотримання норм залишене.

При прийомці в експлуатацію об'єктів 1-3 категорій потрібна тільки декларація інспекції і місцевої ради про готовність об'єкта. Відпадає диктат з боку комунальників, енергетиків тощо. Згідно із законом впроваджується єдиний містобудівний кадастр, який буде в широкому доступі і дозволить місцевим радам контролювати процес.

Даний закон схожий на містобудівний кодекс, але значно менший за обсягом і набагато простіший для сприйняття. Сьогодні це альтернатива містобудівного кодексу. Щоб даний закон запрацював, необхідно ще прийняти ряд підзаконних актів, які розробляє Мінрегіонбуд.

Закон зніме серйозні адміністративні бар'єри в будівельній сфері. Це приведе до підвищення активності будівельників, а також виробників будівельних матеріалів і конструкцій, зростуть інвестиції.

Висновки

Визначено основні напрями розвитку міста Вінниці на майбутнє:

- розвиток міста буде якісним, тобто направленим на вдосконалення внутрішньоміських структур;
- розвиток залежатиме від його конкурентоспроможності, а також від включення у світові інвестиційні процеси;
- розвиток міста і надалі відбуватиметься за рахунок розвитку економічної діяльності, але сучасної, інноваційної, конкурентноздатної;

– деградація багатоповерхової забудови, що вичерпує свій запас і морально зношується, породить комплекс проблем, зокрема соціальних.

Влада міста і надалі повинна намагатися мислити перспективно, розробляти концепції та стратегії розвитку міста, одночасно значні зусилля концентрувати на вдосконаленні теперішнього функціонування міського комплексу і господарства. Орієнтацію в розвитку міста, на нашу думку, потрібно робити на локальних чинниках, тобто місцевих ресурсах, а також на економічному та інших потенціалах нашого міста.

В розвитку міста зростатиме значення якісних чинників – рівень знань, креативність мешканців, інноваційність економічних перетворень тощо. Варто підтримувати і надіятись на процес солідарної інтеграції владних, партійних, бізнесових еліт, з чого буде тільки вигравати наше місто.

Список літератури

1. Демин Н. М. Управление развитием градостроительных систем / Н. М. Демин. – К. : Будівельник, 1991. – 184 с.
2. Фільваров Г. Й. Основні методичні напрями розроблення нового генерального плану Києва / Г. Й. Фільваров, А. М. Плешкановська // Містобудування та територіальне планування: зб. ст. К. : КНУБА, 2009. – Вип.. 32. – С. 448-456.
3. Габрель М. Проблеми функціонування та розвитку найбільших міських регіонів України: оцінка і шляхи вирішення / М. Габрель // Містобудування та територіальне планування: зб. ст. К. : КНУБА, 2010. – Вип.. 36. – С. 74-82.

Дудар Ігор Никифорович – д.т.н. професор, академік АБУ і МАТН, завідувач кафедри містобудування та архітектури Вінницького національного технічного університету.

Савчук Олександр Миколайович – аспірант кафедри містобудування та архітектури Вінницького національного технічного університету.

Веремій Олена Григоріївна – студентка Вінницького національного технічного університету.